

исследований" 2011 URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm> (дата звернення: 9.10.2023).

2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: 2 ч. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 с

3. Гудманян А., Єнчева Г. Фреймове представлення авіаційної термінології на етапі розуміння її перекладачем Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції. 2010 URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/23053/1/Фреймове_представлення_авіаційної_термінології_на_етапі_розуміння_її_перекладачем.PDF (дата звернення: 9.10.2023)

4. Жаботинская С.А. Концептуальний аналіз: типи фреймов. Вестник Черкаського університету, серія: Філологічні науки. 1999. Вып.11. С.12-24.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ ДЕНА БРАУНА

Голубєв А. М.

гр. 23Мд-Фанг

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Наук. керівник – к.філол.н., доцент Шугаєв А. В.

Ден Браун – це американський сучасний письменник, твори якого перекладені більше ніж на 40 мов світу, включно з українською. Він став відомим перш за все завдяки релігійно-містичному роману «Код Да Вінчі», де релігійні, історичні та культурні явища і факти тісно переплетені із сучасною дійсністю. Власне, саме така кількість особливостей у різних площинах і являє певну складність для перекладу, оскільки вимагає від перекладача вивчення та пошук саме тих відповідників і перекладацьких трансформацій, які б могли повною мірою відтворити для читача закладений зміст оригінального авторського тексту. Книги Дена Брауна є високоінтелектуальним продуктом, що охоплюють багато різносторонніх галузей знань, тому вимагають від людей, які займаються їх перекладом, високого рівня обізнаності та ерудиції [7].

Оскільки в українській мові щодо релігійної християнської тематики існують власні слова та назви, то при перекладі оригінального тексту книги «Код Да Вінчі» перекладачі послуговувалися переважно прямими відповідниками. Тобто ті релігійні явища, що згадувалися й описувалися в англійському тексті, перекладено класичними та традиційними словами, що знайомі українському читачеві ще з перших примірників слов'яномовної Біблії [5, с. 14].

Наприклад, вживане в книзі англійське слово «*iconography*» перекладено українською як «*іконографія*»; «*worship*» як «*поклоніння*»; «*goddess*» як «*богиня*»; «*Catholic church*» як «*Католицька церква*», «*prophet*» як «*пророк*» і ін. Це доволі легкі приклади прямих відповідників, які легко перекласти, використовуючи практично будь-який англо-український словник. Однак є й дещо важчі варіанти прямих відповідників, які потребують певного заглиблення в тему. Наприклад такі словосполучення як «*original sin*» цілком слушно перекладено як «*первородний гріх*», «*the Old Testament*» як «*Старий Заповіт*» [1].

Усі вище зазначені приклади є прикладами прямих усталених відповідників в українській мові, однак інколи такий підхід не дає змоги українському читачеві повною мірою зрозуміти контекст. Тому в таких випадках застосовується перекладацький прийом конкретизації, коли перекладачі змушені підшукувати уточнюючі значення. Це

прослідковується стосовно таких слів як «boss» – українською в книзі «Код Да Вінчі» перекладено як «настоятель», до словосполучення «first year in office» застосовано трансформацію «каденція», слово «benefactor» перекладено як «покровитель церкви» тощо [1].

Дослівний переклад з прямими відповідниками був би помилковим, цілком зрозуміло губив би зміст і насправді ситуації, коли прямий відповідник було б слушно застосувати при перекладі, є доволі рідкісними. Набагато частіше перекладачі змушені шукати такі варіанти перекладу, які б уточнювали значення слова відповідно до контексту.

Більшість слів та значень такого роду мають точні чи приблизні відповідники в українській мові і завданням перекладачів є правильно їх підібрати, однак інколи Ден Браун звертає вбік та описує суто американські реалії та явища, які є або зовсім не знайомими українським читачам або щонайменше могли б здатися дивними. В таких випадках перекладачі цілком слушно застосовують метод калькування, тобто незнайоме явище передають практично без перекладу, транслітерувавши його літерами українського алфавіту. Інколи для пояснення таких явищ можна скористатися примітками внизу сторінки чи наприкінці книжки, де б вони могли бути описані чи пояснені більш широко. Як правило такі примітки не є частиною перекладу, однак здатні виконувати суттєву роль для розуміння тексту. В якості прикладів таких калькувань у творах Дена Брауна можна навести словосполучення «the Hopi Native Americans», яке перекладено як «американські індіанці племені Гопі». Щоправда в даному випадку разом з калькуванням застосований ще й прийом конкретизації. Або наприклад «the Maasai warriors», тобто «воїни племені масаї», звичаї та спосіб життя яких є доволі незвичними для нашого світогляду та потребують пояснення [2].

Твори Дена Брауна поєднують у собі різні часові епохи, завдяки чудернацьки закрученому сюжету переплітаються із усіма сферами сьогодення - від занедбаного хліва на околицях міста і до високотехнологічних наукових лабораторій з прогресивними дослідженнями. Сукупність такої кількості різнопланових галузей знань робить його книги хоч і важкими для роботи перекладача, однак чудовим прикладом, в якому можна знайти практично будь-який різновид перекладацьких трансформацій [3, с. 22].

Література:

1. Браун Д. Код да Вінчі / Д. Браун, пер. з англ. Анжели Кам'янець. 6-те видання. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 480 с.
2. Бессараб О. В. Роль і значення релігійної тематики в романах Дена Брауна «Ангели та демони» й «Код да Вінчі». Вестник СевГТУ. Сер. Філологія. 2008. Вип. 54. С. 3-5.
3. Гордієнко Н. М. Поняття перекладацької еквівалентності як центральна проблема теорії художнього перекладу / Актуальні проблеми перекладу. Київ : Національний Технічний Університет України „Київський Політехнічний Інститут”, 2014. 253 с.
4. Іваненко К. В. Специфіка перекладу художнього тексту / К. В. Іваненко // Науковий вісник кафедри Юнеско. Вип. 22. Київ : КНЛУ, 2011. С. 116-120.
5. Селіванова О. О. Сучасна Лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля К, 2006. 113 с.
6. Ischenko I. Difficulties While Translating Realia. Вісник Дніпропетровського Університету Імені Альфреда Нобеля, Серія «Філологічні Науки». 2012. No 1 (3). С. 273-278.
7. Стаття з Вікіпедії. Ден Браун [Електронний ресурс] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ден_Браун (дата звернення 02. 09. 2023)
8. Wikipedia. The Da Vinci code. [Електронний ресурс] URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Da_Vinci_Code (дата звернення 02.09.2023)
9. Darrell L. Breaking the da Vinci code: Answers to the questions everyone's asking (Thomas Nelson, 2004).

10. Kennedy, Tammie M. "Mary Magdalene and the Politics of Public Memory: Interrogating" *The Da Vinci Code*." *Feminist Formations* (2012): 120-139.

11. Newmark P. *Approaches to translation* / P. Newmark. – Oxford: Prentice Hall, 1981. 200 p.

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ COVID-НЕОЛОГІЗМІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Гонта Х. П.

гр. АУП-48

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н., доцент Караневич М. І.

Пандемія коронавірусу, що охопила світ в 2019 році, вплинула практично на всі сфери життя людини. Ці зміни знайшли своє відображення у мові. Тому наше дослідження спрямоване на вивчення способів творення та перекладу неологічних одиниць, поява яких спричинена COVID-19. Проблема інноваційних процесів у словнику сучасної англійської мови є досить актуальною, оскільки в наш час англійська, як і багато інших мов, переживає так званий «неологічний бум».

Основні труднощі при перекладі неологізмів становить з'ясування значення нового слова. Словники з об'єктивних причин не можуть повною мірою відображати абсолютно усі нові терміни та поняття, адже потік виникнення неологізмів є безперервним. З визначення терміна «неологізм» можна припустити, що перекладач, вперше зустрічаючись з такою мовною одиницею, природно не має уявлення про поняття, що позначене нею. Тому значення неологізму доводиться з'ясувати найчастіше із контексту. У процесі перекладу слова зазвичай виділяють два етапи [6]: 1) з'ясування значення слова у контексті; 2) передача цього значення засобами мови перекладу. Що стосується перекладу неологізму, то перший етап тут відіграє вирішальну роль, а останній є технічним питанням, яке слід вирішити методами найбільш прийнятними для мови перекладу. У межах загального поняття контексту виокремлюють вузький контекст та широкий контекст [4]. Вузький контекст – контекст словосполучення або речення, тобто мовні одиниці, які створюють оточення цієї одиниці в межах речення. Широкий контекст – це текстовий контекст, тобто сукупність мовних одиниць у суміжних реченнях. Лексичний контекст – це сукупність конкретних лексичних одиниць, слів і стійких словосполучень, серед яких зустрічається неологізм. Водночас обсяг синтаксичного контексту дозволить перекладачеві визначити належність неологізму до однієї з частин мови. Крім власне мовного, існує фізичний, або ситуативний контекст, тобто «час, місце спілкування, учасники комунікативного акту тощо» [5, с. 275].

Нові мовні одиниці, як правило, виникають на основі вже існуючих у мові слів та морфем. Для словотвору в англійській мові характерним є надання існуючому слову ще одного значення. Можна навести приклад слова *bubble*. У словнику Collins ми знаходимо наступну дефініцію: "A small group consisting of more than one household up to a maximum of 10 people allowed to socialise used as a means of easing the Covid-19 lockdown" [22]. Отже, ця лексема отримала значення обмеженого кола людей, з якими можна контактувати. В таких випадках можна використовувати *прямий переклад*, наприклад, «бульбашка». Якщо ж відсутні обмеження щодо обсягу тексту, то доречним може бути варіант *описового перекладу*. Так, *double bubble* [1] можна перекласти як «люди з двох окремих домогосподарств, яким дозволено бачитися один з одним у рамках поступового